

Štandardné postupy v problematike Bezpečnosti a ochrany účastníkov a detí

platné od 19.08.2024

Obsah

- 1 Základné princípy
- 2 Delenie podľa obetí
- 3 Posúdenie akútnosti ohrozenia
- 4 Posúdenie reálnosti a závažnosti ohrozenia
- 5 Štandardný model reagovania a štandardné postupy v jednotlivých situáciách
  - 5a) Štandardné postupy v prípade, že situácia / udalosť sa **udeje v rámci vykonávania programu** DofE a priamo na mieste (školenie, expedícia,...) a je o nej vedomosť **priamo počas** vykonávania programu
  - 5b) Štandardné postupy v prípade, že situácia / udalosť sa **udiala v rámci vykonávania programu** DofE a realizátor sa o nej dozvie po ukončení programu – **ex post**
    - Postupy ak sa o situácii / udalosti **dozvie sa Národná kancelária**
    - Postupy ak sa o situácii / udalosti **dozvie Miestne centrum**
  - 5c) Štandardné postupy v prípade situácií / udalostí, ktoré sa **neudiali pri vykonávaní programu** – nesúvisia s programom, ale sú verbalizované počas vykonávania programu

Príloha 1: Štandardný model reagovania – infografika

Príloha 2: Rozhodovacia matica – príklady incidentov – udalostí / situácií

Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách

Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva

Príloha 5: Súvisiace postupy Oddelení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately

Úradu práce sociálnych vecí a rodiny (OSPODaSK) (ÚPSVaR) v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z.

1 Základné princípy

Tento dokument slúži ako prehľad štandardných postupov v prípade akéhokoľvek konania účastníkov programu, realizátorov, alebo tretích osôb, kde je prítomné riziko akéhokoľvek ohrozenia života, zdravia (fyzického, mentálneho, sociálneho), reputácie, alebo iného ohrozenia, ktoré nemusí bezprostredne súvisieť s realizáciou programu DofE.

V tomto dokumente budeme pracovať s dvomi kategóriami osôb, ktoré označujeme ako **účastníci** a **realizátori**. Pod **účastníkmi** máme na mysli účastníkov programu, ktorí vykonávajú program pod záštitou Národnej kancelárie, alebo Miestnych centier. Pod pojmom **realizátori** máme na mysli všetky úrovne riadenia a všetky osoby, ktoré zodpovedajú za vykonávanie programu DofE na úrovni Národnej kancelárie (Správna rada, Dozorná rada,

zamestnanci, fakturanti, školitelia, členovia Youth Advisory Board) a Miestnych centier (Štatutár, koordinátor, vedúci programu, hodnotiteľ dobrodružných expedícií, Školiteľ dobrodružných expedícií, externý expedičný vedúci, ambasádor, mentor, vedúci z biznisu).

Tieto postupy sa nevzťahujú na situácie, ktoré sa udejú mimo realizácie programu, nesúvisia s realizáciou programu a rovnako, ktoré je potrebné riešiť na úrovni iných pedagogických a nepedagogických zamestnancov spolupracujúcich škôl, ktorí nie sú zapojení do programu.

V rámci realizácie programu DofE sa jednotliví účastníci ako aj realizátori na rôznych úrovniach stretávajú s rôznymi situáciami, z ktorých môžu vyplývať rôzne druhy ohrozenia. Každá osoba akokoľvek zapojená do programov DofE je povinná dôsledne dbať a zachovávať všetky etické princípy, riadiť sa ostatnými vnútornými predpismi v oblasti zabezpečovania bezpečnosti účastníkov programu a zvlášť ochrany detí (Safeguarding a Child Protection) a dodržiavať štandardné postupy uvedené v tomto dokumente.

Vzhľadom na šírku problematiky bezpečnosti a ochrany detí nie je možné uviesť v tomto dokumente individuálne všetky možné prípady, s ktorými sa môžu účastníci alebo realizátori stretnúť. Tento dokument však pracuje na úrovni vyhodnocovania ohrozenia a následných reakcií jednotlivých osôb zapojených do programov a aktivít DofE. Zároveň v prílohách identifikuje niektoré vybrané incidenty – udalosti / situácie a identifikuje presný postup, ktorý je v tomto prípade nutné prijať.

Ktokoľvek, kto sa stretne s ohrozením je povinný vyhodnotiť druh a pôvod ohrozenia podľa uvedených dokumentov a reagovať v zmysle štandardných postupov. **Žiadna reakcia v prípadoch, kedy sa štandardná reakcia očakáva je považovaná za hrubé porušenie pravidiel práce a etických princíпов a bude sa ňou zaoberať Národná kancelária programu DofE prostredníctvom internej Etickej komisie.**

V prípadoch, kedy hovoríme o ohrození akejkoľvek osoby zapojenej do programov a aktivít DofE, platí princíp **okamžitej reakcie**. Na ohrozenie je povinná reagovať prvá osoba, ktorá sa s ním stretne. V prípade nutnosti odovzdať informácie a presunúť podnet na riešenie Miestnemu centru, príp. Národnej kancelárii sa za okamžitú reakciu počíta práve odovzdanie informácií, pričom nadriadený subjekt (Miestne centrum / Národná kancelária) je povinná reagovať v zmysle postupov uvedených v tomto dokumente.

2 Delenie podľa obetí

- realizátor – ktokoľvek v rámci Národnej kancelárie a Miestnych centier
- účastník – akýkoľvek účastník/účastníčka programu DofE (bez ohľadu na to, kto tento čin spácha – to však ovplyvňuje následné reakcie jednotlivých zložiek programu).

Tieto štandardné postupy sa týkajú nielen činov a situácií, kde obeťami sú účastníci programu, ale aj takých, kde obeťami sú realizátori – zamestnanci Národnej kancelárie, Miestnych centier, dobrovoľníci a všetky ďalšie osoby priamo zapojené do realizácie programov DofE. Osôb, ktoré nie sú priamo zapojené do programu DofE (sú napr.

zamestnancami škôl ak sú Miestnymi centrami, alebo rodičia,...) sa tieto postupy netýkajú a nie je nutná reakcia na úrovni bezpečnosti a ochrany detí..

3 Posúdenie akútnosti ohrozenia

Tieto štandardné postupy vychádzajú z princípu posúdenia akútnosti situácie / udalosti, ktorá sa udiala počas programu DofE, resp. po ňom a súvisí s realizáciou programu, plnením jednotlivých úloh a činností. Od posúdenia akútnosti ohrozenia sa odvíja následná reakcia a intervencia zo strany Miestneho centra / Národnej kancelárie.

Akútne ohrozenie

Za akútne ohrozenie je považované ohrozenie života, zdravia, majetku, reputácie účastníkov, alebo realizátorov programu /napr. z dôvodu vážneho napadnutia s hrozbou následkov na zdraví, lúpeže, sexuálneho, fyzického, alebo iného násillia, kedy je známa obeť, ktorá takýmto konaním inej osoby utrpela vážnu ujmu, ide o priestupok, alebo trestný čin/, za akútne ohrozenie sa v tomto prípade považuje aj situácia, kedy účastník popisuje ohrozenie po skončení aktivít programu – je ohrozený, nemá sa kam vrátiť, hystericky sa bojí,... . Akútnym ohrozením je i sexuálny styk s osobou pred dovŕšením 15 rokov. Akútne ohrozenie sa môže spájať s nutnosťou poskytnutia zdravotníckej pomoci.

Neakútne ohrozenie

Napr. v prípade bežných hádok, bitiek bez hrozby následkov, nezhôd medzi účastníkmi navzájom, účastníkmi a realizátormi, v prípadoch osočovania, ohovárania a iných konaní počas realizácie, ktoré bezprostredne neohrozujú účastníkov ani realizátorov. Patria sem aj konania realizátorov (napr. neprimeraný nátlak), ktoré porušujú vnútorné predpisy DofE, Etický kódex, nie sú bezprostredne ohrozujúce pre účastníkov, ale nesú so sebou reputačné riziko, predčasné ukončenie programu, negatívnu spätnú väzbu.

Porušenie Etického kódexu (EK) – bez ohrozenia

Pri plnení úloh vyplývajúcich z programu je možné identifikovať situácie, kedy dochádza k porušeniu Etického kódexu, alebo iných vnútorných predpisov DofE bez porušovania právnych predpisov. Za takéto situácie sú považované napríklad sexuálny styk medzi účastníkom (dobrovoľný styk, vek nad 15 rokov) a dobrovoľníkom, alebo medzi účastníkmi, nadväzovanie neštandardných vzťahov počas alebo po ukončení programu, alebo iné porušenie Etického kódexu a vnútorných pravidiel.

4 Posúdenie reálnosti a závažnosti ohrozenia

Ohrozenie sa posudzuje z hľadiska reálnosti a závažnosti. Reálne a závažné ohrozenie je to, kedy je jednoznačne identifikovaný poškodený, páchatel' (v prípade vydierania, kyberšikanovania, krádeží,... môže byť aj neznámy) a rovnako čin, ktorý vyžaduje následné riešenie. V tomto prípade je toto posúdenie doplnkové pre rozdelenie na akútne a neakútne ohrozenia.

Za nereálne môžu byť považované tie, ktoré sú zjavne vymyslené, vysvetlené v konfrontácii, založené na zjavne nereálnych základoch, ako napríklad pomsta pre neúspech v plnení programu.

5 Štandardný model reagovania a štandardné postupy v jednotlivých situáciách

V prípade akéhokoľvek incidentu – situácie / udalosti platí pre všetkých štandardný model reagovania:

udalosť -> posúdenie ohrozenia -> posúdenie reálnosti a závažnosti -> štandardná reakcia

1. udalosť: 5a) dozvie sa na mieste, 5b) dozvie sa ex post, 5c) nesúvisia s programom
2. posúdenie ohrozenia: z hľadiska akútneho (akútne / neakútne ohrozenie / porušenie EK)
3. posúdenie reálnosti a závažnosti: reálne (vyžaduje sa reakcia), nereálne (vyžadujú sa iba komunikačné postupy),
4. štandardná reakcia: hlásenie, bez hlásenia.

5a) Štandardné postupy v prípade, že situácia / udalosť sa udeje v rámci vykonávania programu DofE a priamo na mieste (školenie, expedícia,...) a je o nej vedomosť priamo počas vykonávania programu

V prípade, že situácia sa udeje počas plnenia programu, je nutné reagovať okamžite a zamedziť takémuto konaniu. V tomto prípade sa uplatňuje princíp **okamžitej reakcie** (prvá osoba, ktorá má vedomosť musí bezodkladne reagovať).

Je ohrozenie počas plnenia úloh programu akútne, reálne a závažné?

ÁNO, REÁLNE A ZÁVAŽNÉ OHROZENIE

Reakcie na mieste

- zamedzenie ohrozenia (prekáženie konania, odchod, vyhľadanie bezpečia), bez ohľadu na páchatel'a,
- okamžité privolanie pomoci prostredníctvom postupov v rámci trestného práva (Polícia), -> [Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva -> I. Neodkladné hlásenie orgánu Policajného zboru \(PZ\)](#)
- zväžiť privolanie zdravotníckej pomoci (v prípadoch poškodenia zdravia),
- po odstránení akútneho ohrozenia štandardne nasleduje podanie trestného oznámenia -> [Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva -> II. Podanie trestného oznámenia.](#)

Komunikačné postupy:

- podporná a krízová komunikácia -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)

Reporting a následné postupy

- neodkladne kontaktovať Miestne centrum zodpovedné za realizáciu aktivity,
- reportovať Národnej kancelárii DofE,
- posúdiť report na IAF - DofE

- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)

- v prípade, že páchatel' je realizátor programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.

NIE JE REÁLNE A ZÁVAŽNÉ OHROZENIE

Reakcie na mieste – komunikačné postupy:

- nutné okamžité odsúdenie konania,
  - riešenie v zmysle prípravy (školení) realizátorov,
  - snažiť sa o urovanie sporu, vysvetlenie situácie a zodpovednosti,
  - ponúknuť podporný, neodsudzujúci rozhovor a ďalšiu pomoc,
  - smerovať k získaniu ďalšej podpory (napr. prostredníctvom odporúčania na Centrum poradenstva a prevencie, školských psychológov, linky pomoci, iných odborníkov,...).
-
- podporná a krízová komunikácia -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)

Reporting a následné postupy

- v prípade, že ide o realizátora programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE
- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)

PORUŠENIE ETICKÉHO KÓDEXU- bez ohrozenia

Reakcie na mieste – komunikačné postupy:

- nutné okamžité odsúdenie konania,
- ponúknuť podporný, neodsudzujúci rozhovor a ďalšiu pomoc.

Reporting a následné postupy:

- prijatie opatrení na strane Miestneho centra
- reporting Národnej kancelárii – Etická komisia,
- v prípade, že ide o realizátora programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.
- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)

5b) Štandardné postupy v prípade, že situácia / udalosť sa udiala v rámci vykonávania programu DofE a realizátor sa o nej dozvie po ukončení programu – ex post

V tomto prípade môže ísť o situácie, ktoré neboli riešené na mieste ako akútne ohrozenie, no nesú so sebou riziko následkov na fyzickom, duševnom, sociálnom zdraví, reputačné riziko (napr. účastník/realizátor bol napadnutý, obťažovaný, okradnutý, hrubo osočovaný, ...).

V tomto prípade je pre voľbu správneho postupu dôležité, kto sa o udalosti / situácii dozvedel, pričom predpokladáme, že o situácii sa mohli dozvedieť realizátori spadajúci pod

Miestne centrum, alebo Národnej kancelárie (napr. pri získavaní spätnej väzby od účastníkov).

dozvie sa Národná kancelária

bola akákoľvek osoba akútne ohrozená?

ÁNO, BOLA OHROZENÁ OSOBA

Komunikačné postupy:

- komunikácia zamestnancov v zmysle -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#),
- motivovať v prípade potreby k využitiu ďalšej pomoci (napr. prostredníctvom odporúčania na Centrum poradenstva a prevencie, školských psychológov, linky pomoci, iných odborníkov,...).

Reporting a následné postupy:

- okamžité šetrenie – kontaktovanie Miestneho centra,
- individuálne šetrenie – rozhovor, konfrontácia, posúdenie reálnosti a závažnosti,
- hlásenie v zmysle trestného práva (trestné oznámenie) -> [Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva -> II. Podanie trestného oznámenia](#),
- posun na Etickú komisiu – zaujatie stanoviska, vyvodenie zodpovednosti pre realizátora,
- posúdiť report na IAF – DofE,
- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)
- v prípade, že páchatel' je realizátor programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.

NIE, NEBOLA OHROZENÁ ŽIADNA OSOBA

Komunikačné postupy:

- následná komunikácia zamestnancov v zmysle odporúčaní -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#),
- motivovať v prípade potreby k využitiu ďalšej pomoci (napr. prostredníctvom odporúčaní na Centrum poradenstva a prevencie, školských psychológov, linky pomoci, iných odborníkov,...).

Reporting a následné postupy:

- v prípade, že ide o realizátora programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.

PORUŠENIE ETICKÉHO KÓDEXU – bez ohrozenia

Reakcie na mieste – komunikačné postupy:

- nutné okamžité odsúdenie konania,
- ponúknuť podporný, neodsudzujúci rozhovor a ďalšiu pomoc.

Reporting a následné postupy:

- Etická komisia,
- v prípade, že páchatel' je realizátor programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.

dozvie sa Miestne centrum

bola akákoľvek osoba akútne ohrozená?

ÁNO, BOLA OHROZENÁ OSOBA

Komunikačné postupy:

- komunikácia zamestnancov v zmysle odporúčaní -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#),
- motivovať v prípade potreby k využitiu ďalšej pomoci (napr. prostredníctvom odporúčaní na Centrum poradenstva a prevencie, školských psychológov, linky pomoci, iných odborníkov,...).

Reporting a následné postupy

Miestne centrum:

- individuálne šetrenie – rozhovor, konfrontácia, posúdenie reálnosti a závažnosti,
- hlásenie v zmysle trestného práva (trestné oznámenie) -> [Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva -> II. Podanie trestného oznámenia](#),
- nutné reportovať Národnej kancelárii,
- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)

Národná kancelária:

- podnet na Etickú komisiu - zaujatie stanoviska, vyvodenie zodpovednosti pre realizátora,
- posúdiť podnet na IAF – DofE.

NIE, NEBOLA OHROZENÁ ŽIADNA OSOBA

Komunikačné postupy

- komunikácia zamestnancov v zmysle odporúčaní -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)
- motivovať v prípade potreby k využitiu ďalšej pomoci (napr. prostredníctvom odporúčaní na Centrum poradenstva a prevencie, školských psychológov, linky pomoci, iných odborníkov,...).

Reporting a následné postupy:

- ---

PORUŠENIE ETICKÉHO KÓDEXU – bez ohrozenia

Reakcie na mieste – komunikačné postupy:

- nutné okamžité odsúdenie konania,
- ponúknuť podporný, neodsudzujúci rozhovor a ďalšiu pomoc.

Reporting a následné postupy:

- prijatie opatrení na strane Miestneho centra
- reporting Národnej kancelárii – Etická komisia,
- v prípade, že páchatel' je realizátor programu, prijať personálne a pracovno-právne opatrenia na úrovni Miestneho centra a Národnej kancelárie DofE.
- [informovanie komunikačného oddelenia a krízová komunikácia Národnej kancelárie programu DofE, pokiaľ je potrebná](#)

5c) Štandardné postupy v prípade situácií / udalostí, ktoré sa neudiali pri vykonávaní programu – nesúvisia s programom, ale sú verbalizované počas vykonávania programu

Situácie / udalosti uvedené v tejto časti sa neudiali počas vykonávania programu. Napriek tomu je zo strany realizátorov nutné, aby citlivo pristupoval ku každej verbalizovanej ale i neverbalizovanej skutočnosti najmä zo strany účastníkov, ktorí ešte nedosahujú plnoletosť.

Táto časť sa týka najčastejšie takého správania, ktoré vychádza z bezprostredného sociálneho prostredia účastníkov – rodiny. V týchto prípadoch je nutné rozlišovať **plnoletosť** obete (účastníka). V prípade plnoletosti nie je možné riešiť situáciu prostredníctvom OSPODaSK ale je potrebné motivovať účastníka k riešeniu prostredníctvom systému trestného práva, potrebné poskytnúť sociálnu oporu a prípadnú súčinnosť.

V týchto prípadoch rozoznávame niekoľko úrovní možného ohrozenia, ktoré sú špecifikované prostredníctvom prejavov účastníka, ako verbalizovaných, tak i neverbalizovaných a rovnako tak odporúčania pre následné postupy realizátorov.

1. stupeň – mierna úroveň ohrozenia - zvážiť odporúčanie budúcej intervencie

účastník (dieťa):

v minulosti sa objavili incidenty násilia v rodine a/alebo jeho sociálnom okolí (nemusia byť priamo na dieťati)

incidenty si nevyžiadali lekárske ošetrovanie

popisuje verbálne násilie v rodine a/alebo sociálnom okolí v minulosti

pri týchto incidentoch prežívalo strach

vyhýba sa priamym otázkam o situácii v rodine

vyhýba sa priamym otázkam o jeho sociálnom okolí (kamaráti, susedia, atď)
pri týchto témach neodpovedá, alebo odpovedá formou áno/nie
aktuálne násilie nie je prítomné
hodnoverne popisuje, že má aj iné sociálne kontakty s okolím
disponuje sociálnou oporou (iní členovia rodiny, sociálne okolie)

reakcie a komunikácia zo strany realizátorov:

podporná a krízová komunikácia -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)
citlivý, chápací rozhovor,
poskytnutie podpory,
ponuka možnosti obrátiť sa na realizátora opakovane (nie na iného, rešpektovať dôveru, ktorú účastník do zverenia sa vložil),
motivácia k intervencii (aby o tom účastník povedal ďalšej dospeléj osobe doma / v sociálnom okolí),
rovnako motivácia k odbornej pomoci (návšteve psychológa /aspoň na úrovni školy/, poskytnutie kontaktov pomoci /linky pomoci, OSPODaSK/).

reporting a následné postupy:

V tomto prípade realizátor podnet priamo neposúva, nie je nutná reportovacia povinnosť.

2. stupeň – stredná úroveň ohrozenia - potrebná intervencia

účastník (dieťa):

popisuje časté incidenty násilia v rodine alebo okolí
incidenty sa týkajú priamo dieťaťa
popisuje iné formy trestnej činnosti v minulosti páchanej na dieťaťu
v rodine / sociálnom okolí dieťaťa sa objavujú časté prípady verbálneho násilia voči dieťaťu
cíti sa v nebezpečenstve / ohrozené
je prítomná kontrola zo strany násilníka
vystavené riziku sociálnej izolácie - nepopisuje sociálnu oporu v rodine ani v sociálnom okolí
udáva častejšie zdravotné problémy
vyjadruje sa jednoducho, vyhýba sa odpovediam
časté áno/nie odpovede
má depresívne vyjadrenia

reakcie a komunikácia zo strany realizátorov:

podporná a krízová komunikácia -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)
vypočuť bez prerušovania,
podporiť účastníka (ponúknuť pomoc, podporu),
prebrať možnosti inej sociálnej opory, ktoré dieťa má,
motivácia, aby v probléme a riešení neostal sám (dočasne ponúknuť sociálnu oporu),

motivácia k odbornej pomoci (návšteve psychológa /aspoň na úrovni školy/, poskytnutie kontaktov pomoci /linky pomoci, OSPODaSK/),

reporting a následné postupy:

potrebné nahlásiť Miestnemu centru,

Miestne centrum zváži závažnosť a akútnosť problému, v prípade potvrdenia, že ide o túto úroveň ohrozenia **dávame nejakú intervíziu od niekoho? od koho?** a neriešenia zo strany iného subjektu, podáva hlásenie prostredníctvom postupu pre hlásenie na úrovni OSPODaSK -> [Príloha 5: Súvisiace postupy Oddelení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately Úradu práce sociálnych vecí a rodiny \(OSPODaSK\) \(ÚPSVaR\) v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z.](#),

Miestne centrum reportuje situáciu a realizované riešenie Národnej kancelárii.

3. stupeň – vážne ohrozenie - proaktívna intervencia

účastník (dieťa):

zažilo opakované závažné incidenty násilia či inej formy zlého zaobchádzania
je obeťou násilia
je sociálne izolované
pociťuje trvalý strach
nechce o svojom probléme hovoriť s niekým iným
má nedostatok sociálnej opory
podáva vyhýbavé odpovede
zaväzuje realizátora mlčanlivosťou
klame sociálnemu okoliu o existencii problému
násilník kontroluje dieťa, príp. i dospelého v domácnosti

reakcie a komunikácia zo strany realizátorov:

podporná a krízová komunikácia -> [Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách](#)

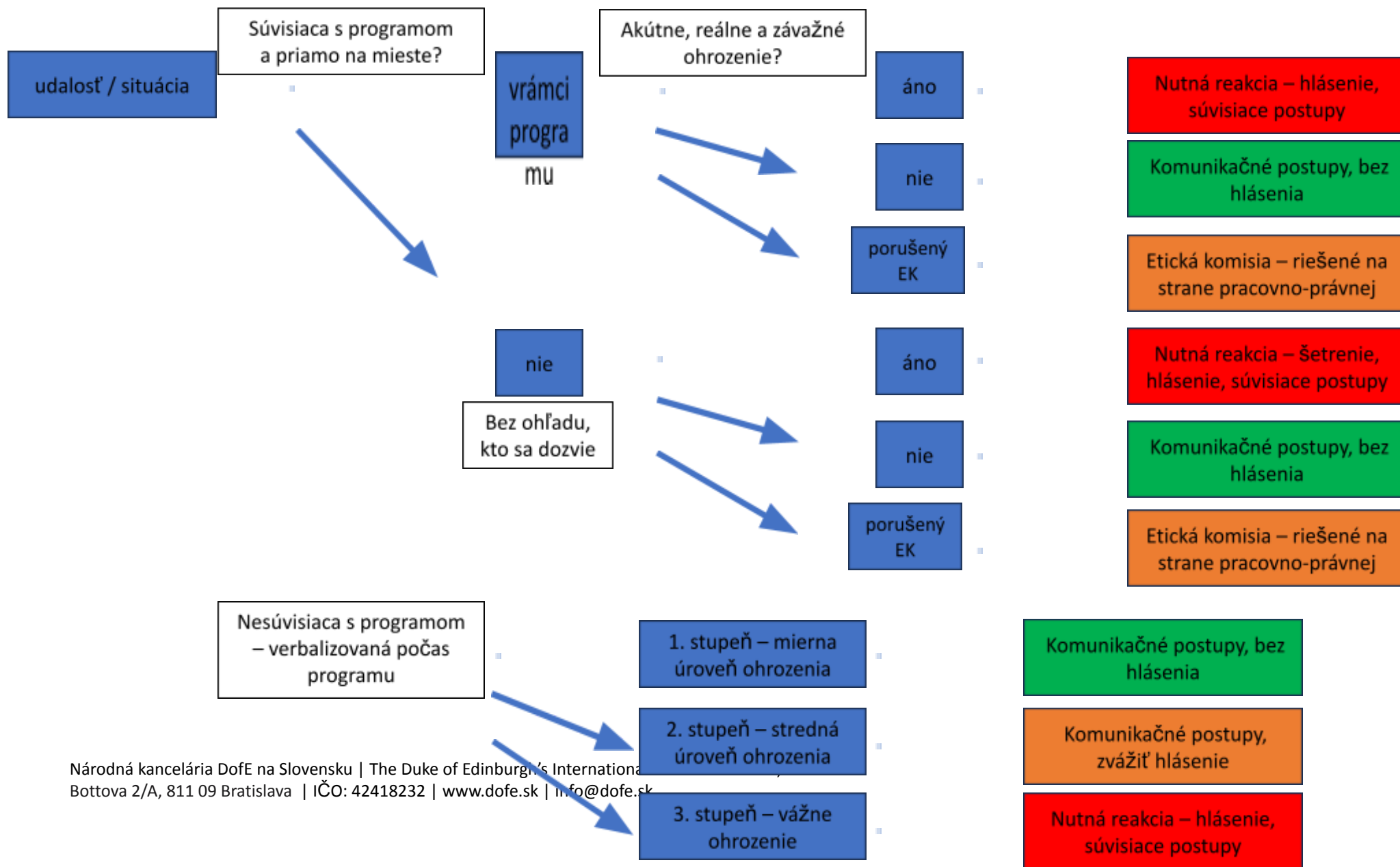
realizátor citlivo komunikuje, umožňuje ventiláciu napätia a emócií,
vypočuť bez prerušovania,
podporiť účastníka (ponúknuť pomoc, podporu),
prebrať možnosti inej sociálnej opory, ktoré dieťa má,
motivácia, aby v probléme a riešení neostal sám (dočasne ponúknuť sociálnu oporu),

reporting a následné postupy:

nutné okamžité hlásenie zo strany Miestneho centra a/alebo Národnej kancelárie – postupy OSPODaSK -> [Príloha 5: Súvisiace postupy Oddelení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately Úradu práce sociálnych vecí a rodiny \(OSPODaSK\) \(ÚPSVaR\) v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z.](#)

Miestne centrum reportuje situáciu a realizované riešenie Národnej kancelárii.

Príloha 1: Štandardný model reagovania – infografika

Príloha 2: Rozhodovacia matica – príklady incidentov – udalostí / situácií

Príklad 1:

Zistenie intimity medzi účastníkom a dobrovoľníkom

posúdenie ohrozenia

osoba pod 15?

áno -> akútne, reálne a závažné ohrozenie (5a/5b - ÁNO)

nie -> 5a/5b porušený Etický kódex (EK) - bez ohrozenia

-> Etická komisia; komunikačné postupy (Príloha 3)

Príklad 2:

Počas plnenia programu alebo expedície dôjde k fyzickému napadnutiu účastníka zo strany dobrovoľníka (realizátora?) alebo opačne

posúdenie ohrozenia

fyzické napadnutie je **akútnym, reálnym a závažným ohrozením** ak ide o vážne napadnutie, hrozia následky na zdraví, alebo ak je to tak závažné, že ide o priestupok / trestný čin -> hlásenie, krízová komunikácia, reporting (5a - ÁNO).

fyzické napadnutie ako neakútne ohrozenie môže byť posúdené vtedy ak nejde o závažný konflikt, nenesie následky na zdraví, nie je priestupkom alebo trestným činom -> komunikačné postupy (5a – NIE)

Príklad 3:

Psychický tlak zo strany dobrovoľníka/realizátora na účastníka, aby za každú cenu dokončil úroveň (napríklad, že ho donúti ísť na expedíciu aj keď má účastník v danom období zdravotný problém)

posúdenie ohrozenia

je účastník bezprostredne ohrozený? (Život, zdravie, páchaný trestný čin?)

áno -> akútne, reálne a závažné ohrozenie (5a/5b – ÁNO)

nie -> 5a/5b porušený Etický kódex (EK) – Etická komisia, komunikačné postupy (Príloha 3)

Príklad 4:

Počas plnenia programu alebo expedície dôjde k psychickému násiliu buď zo strany dobrovoľníka/realizátora alebo zo strany účastníka

posúdenie ohrozenia

je psychické násilie tak závažné, že ide o vydieranie, sú prítomné následky v podobe neustáleho strachu, je páchaný trestný čin?

áno -> akútne, reálne a závažné ohrozenie (5a/5b – ÁNO),

nie -> postup v zmysle 5a/5b – NIE; komunikačné postupy (Príloha 3),

ide o realizátora a psychický nátlak je neprimeraný?

áno -> 5a/5b - Porušený Etický kódex (EK) – Etická komisia

nie -> postup v zmysle 5a/5b – NIE; komunikačné postupy (Príloha 3).

Príloha 3: Odporúčania pre komunikáciu v krízových situáciách

DO'S

1. VYTVORENIE BEZPEČNÉHO PROSTREDIA

- Rozhovor by sa mal uskutočniť v **tichom a súkromnom** priestore, kde sa účastník cíti bezpečne.
- Stanovenie **hraníc dôvernosti** a vysvetlenie akýchkoľvek limitov, pretože účastníkovi je potrebné ozrejmiť, aké informácie si môžem a nemôžem nechať pre seba.

2. BUDOVANIE DÔVERY

- Pri rozhovore je vhodné využívať techniky **aktívneho počúvania**. To zahŕňa dôkladné venovanie pozornosti tomu, čo účastník hovorí bez toho, aby bola v mysli súčasne plánovaná odpoveď; používanie neverbálnych prvkov komunikácie ako je prikyvovanie, udržiavanie očného kontaktu a potvrdzujúce gestá alebo zvuky.
- Kľúčová je **normalizácia pocitov** - uznanie pocitov a skúsenosti účastníka bez ich posudzovania.

3. EMPATICKÁ A PODPORUJÚCA KOMUNIKÁCIA

- Prostredníctvom **empatických** odpovedí vyjadrujme pochopenie perspektívy účastníka.
- Pomáhajú nám v tom **neverbálne signály**, napr. otvorený postoj, naklonenie sa smerom k účastníkovi.

4. POVZBUDENIE ZDIEĽANIA

- Umožňujeme komunikáciu cez **rôzne kanály**, pretože nie je nutné, aby sa účastník vyjadroval len v rozhovore, nemusí mu to byť príjemné, preto je vhodné navrhnúť iný, kreatívny spôsob vyjadrenia (písomný, prostredníctvom umenia, a pod.).
- Dôležité je **rešpektovať tempo a priestor** účastníka, pretože každý človek má vlastné tempo zdieľania, rozhovor teda nesmie byť uponáhľaný a nátlakový, vhodné sú aj momenty ticha.

5. POUŽITIE POSILŇUJÚCICH VYJADRENÍ

- Vhodné je pripomenúť **silné stránky** účastníka, zamerať sa na silu, odolnosť, schopnosť vyrovnáť sa s výzvami.

6. INDIVIDUÁLNY PRÍSTUP

- V rozhovore je potrebné zohľadniť **rozdiely** v kultúrnych, náboženských alebo osobných hodnotách, ktoré môžu výrazne ovplyvňovať vnímanie a zdieľanie skúseností.
- Neexistujú univerzálne recepty, ako postupovať v rozhovore, je potrebné ho **prispôbiť** reakciám a otvorenosti účastníka, pretože čo funguje pre jednu osobu, nemusí fungovať pre druhú. Je vhodné vyhnúť sa schematickosti a robotickosti.

7. POSKYTOVANIE ZDROJOV A MOŽNOSTÍ

- Je dobré vedieť **odporučiť** informácie o tom, kde a u koho môže účastník vyhľadať pomoc.
- Nesnažíme sa preberať zodpovednosť za riešenie situácie, skôr v rozhovore podporujeme **samostatnosť** účastníka pri riešení situácie – ponúkame možnosti, nie rady, pretože tie sú príliš zaväzujúce a nemusia fungovať.

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (DofE)

Oceňujeme mladých ľudí, ktorí sa neboja veľkých cieľov

8. STAROSTLIVOSŤ O SEBA

- Udržujeme si **hranice vzťahu** s účastníkom, je vhodné byť priateľský, ale nenahrádzať odbornú pomoc.
- Odporúčaný je aj rozhovor so **skúsenejším kolegom**, za účelom získania usmernenia pri zvládaní ťažkých situácií

DON'TS

1. ZĽAHČOVANIE

- Nepodceňujte pocity alebo skúsenosti účastníka.
- Komentáre ako **"Mohlo to byť horšie."** alebo **"Iní majú väčšie problémy."** môžu spôsobiť, že sa bude cítiť, ako keby jeho problémy neboli významné alebo si nezaslúžili pozornosť

2. SÚDENIE

- Vyvarujte sa súdiacich vyjadrení.
- Povedať niečo ako **"Ja by som si to nenechal."** môže v účastníkovi vyvolať pocit, že je súdený alebo že urobil zlé rozhodnutie.

3. NEVYŽIADANÉ RADY

- Odolajte pokušeniu vyriešiť účastníkovu problémy.
- Ak špecificky nežiada o radu, zamerajte sa na počúvanie a pochopenie namiesto riešenia problémov

4. VYVÍJANIE NÁTLAKU

- Netlačte na účastníka, aby sa otvoril.
- Nechajte ho zdieľať to, s čím sa cíti pohodlne, vlastným tempom. Tlak môže zvýšiť stres a spôsobiť uzavretie sa do seba.

5. NENORMALIZOVANIE EMÓCIÍ

- Nikdy účastníkovi nehovorte, ako by sa mal cítiť. Komentáre ako **"Nemal by si sa tak cítiť."** znevažujú jeho emocionálnu realitu a môžu brániť zvládaniu situácie.

6. OTÁZKA „PREČO?“

- Otázky ako **"Prečo si nikomu nič nepovedal?"** alebo **"Prečo si tam šiel?"** môžu znieť obviňujúco.
- Namiesto toho používajte otvorené otázky, ktoré účastníka povzbudzujú vyjadriť jeho myšlienky a pocity bez pocitu súdenia, napr. **"Čo ťa viedlo k tomu, že si sa rozhodol tam ísť?"** alebo **"Komu by si o tom mohol povedať?"**

7. PREHNANÉ REAKCIE

- Udržujte svoje emócie pod kontrolou.
- Prejav udivenia alebo ľútosti môže spôsobiť, že sa účastník bude cítiť nenormálne alebo ako bremeno. Udržujte pokojné vystupovanie, ktoré mu pomáha cítiť sa bezpečne a podporovane.

8. DOMNIENKY

- Nepredpokladajte, že viete, čo účastník potrebuje.
- Reakcia každého človeka na traumu je jedinečná. Vždy sa radšej opýtajte, ako ho môžete podporiť, namiesto toho, aby ste predpokladali, čo by mohol potrebovať.

9. KLIŠÉ

- Vyhnite sa klišé a frázam.
- Výrazy ako **"Čas vylieči všetky rany."** môžu byť vnímané ako neúprimné a nepraktické pri riešení bezprostrednej bolesti.

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (DofE)

Oceňujeme mladých ľudí, ktorí sa neboja veľkých cieľov

10. PORUŠENIE DÔVERNOSTI

- Dodržiavajte dôvernosť, pokiaľ nejde o špecifickú situáciu.
- Nezdieľajte dôverné informácie s nikým iným, ani mimo organizácie.

NORMALIZÁCIA EMÓCIÍ A EMPATICKÉ REAKCIE

"Dáva zmysel, že sa cítiš takto, vzhľadom na to, čím si si prešiel."

"Každý na tvojom mieste by sa cítil preťažený/zmätený/vystrašený."

"Tvoje pocity sú úplne prirodzené a je v poriadku ich tu vyjadriť."

"Je mi naozaj ľúto, že si musel prejsť niečím takým. Znie to nesmierne ťažko."

"Muselo to byť pre teba veľmi ťažké."

"Viem si predstaviť, ako si sa asi musel cítiť. Som tu, aby som ti pomohol o tom hovoriť, pokiaľ budeš chcieť."

● vina/sebaobviňovanie:

- ✓ "Je prirodzené premýšľať, či by si mohol niečo urobiť inak, ale je dôležité si pamätať, že si v tejto veľmi ťažkej situácii robil, čo bolo v твоich silách."
- ✓ "Je bežné v takýchto chvíľach cítiť, že to je možno aj tvoja vina, ale chcem ťa uistiť, že za to, čo sa stalo, nie si zodpovedný."

● smútok/strata:

- ✓ "Je úplne normálne cítiť smútok z toho, čo sa stalo; ukazuje to, ako veľmi ti na tom záleží a aký si človek."
- ✓ "Je v poriadku, že si smutný. Som tu s tebou."

● hnev:

- ✓ "Je pochopiteľné, že sa cítiš nahnevane pre to, čo sa stalo. Hnev môže byť veľmi prirodzenou reakciou na nespravodlivé zaobchádzanie."

● beznádej:

- ✓ "Znie to tak, že sa teraz cítiš naozaj beznádejne. Musí to byť pre teba ťažké. Je v poriadku cítiť sa takto a ja som tu, aby som ťa podporil."

● strach/úzkosť:

- ✓ "Cítiť úzkosť v takýchto situáciách je normálne. Neznamená to, že si slabý; znamená to, že reaguješ na veľmi ťažkú situáciu."
- ✓ "Dáva zmysel cítiť strach po tom, čo sa stalo. Je v poriadku cítiť sa takto, a ja som tu, aby som ťa podporil."

● nedôvera:

- ✓ "Po tom, čo si zažil, dáva zmysel, že je pre teba ťažké dôverovať ľuďom. Dôvera je niečo, čo sa musí postupne obnovovať."

● nedostatok pochopenia:

- ✓ "Znie to, že sa cítiš, akoby ti nikto nerozumel. Chcem tomu lepšie porozumieť—môžeš mi povedať viac o tom, čo prežívaš?"

● preťaženie:

- ✓ "Znie to, že si toho na pleciach nesieš veľa. Je v poriadku ísť krok za krokom. Ako ťa môžem podporiť?"

● podpora zdieľania

- ✓ "Ďakujem, že si sa so mnou podelil o to, čo prežívaš. Ak by si mi chcel povedať viac, som tu, aby som ťa vypočul."
- ✓ "Vážim si tvoju dôveru. Ako ťa tieto tvoje skúsenosti ovplyvňujú v poslednej dobe?"

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (DofE)

Oceňujeme mladých ľudí, ktorí sa neboja veľkých cieľov

- **uznávanie sily**

- ✓ *"Hovoriť o týchto veciach si vyžaduje veľa odvahy. Obdivujem tvoju silu v tom, ako týmto veciam čelíš."*

- **uistenie o bezpečnosti**

- ✓ *"So mnou si v bezpečí, a je úplne v poriadku vyjadriť akékoľvek pocity, ktoré prežíváš."*

NEEMPATICKÉ REAKCIE

☒ zľahčovanie pocitov

- × "Nemal by si sa tak cítiť."
- × "To nie je až taká veľká vec."
- × "Proste to prekonaj."

☒ minimalizácia skúsenosti

- × "Iní sa majú horšie."
- × "Aspoň že..."
- × "To bolo dávno, už by si to mal mať za sebou."

☒ nevyžiadané rady

- × "Mal by si jednoducho odpustiť a zabudnúť."
- × "Prečo sa s nimi jednoducho nestretneš?"
- × "Musíš ísť ďalej."

☒ rýchla zmena témy

- × "Nesústredme sa na negatíva."
- × "Takže, poďme hovoriť o niečom príjemnejšom."
- × "To by už stačilo, zmeňme tému."

☒ prejav netrpezlivosti alebo podráždenosti

- × vzdychanie alebo gúľanie očami počas hovoru
- × časté kontrolovanie času počas rozhovoru
- × prerušovanie

☒ vyjadrenie pochybností alebo nedôvery

- × "Si si istý, že sa to stalo takto?"
- × "To znie prehnane."
- × "Nikdy by som nepovedal, že by niečo také robili; si si istý?"

☒ používanie klišé alebo fráz

- × "Všetko má svoj dôvod."
- × "Čas vylieči všetky rany."
- × "Pozri na svetlú stránku vecí."

☒ zameranie sa na riešenie problémov namiesto počúvania

- × "Toto musíš urobiť."
- × "Skúsil si toto urobiť inak?"
- × "Myslím, že by si mal..."

☒ kritizovanie volieb alebo správania

- × "Prečo by si niečo také vôbec robil?"
- × "Ja by som nikdy nedovolil, aby sa mi to stalo."
- × "To bola naozaj hlúpa vec, čo si urobil."

☒ moralizovanie

- × "Také niečo by dobrí ľudia nerobili."
- × "Mal by si sa za to hanbiť."
- × "Keby si bol múdrejší, nebol by si v tejto situácii."

☒ vyjadrenie nesúhlasu s emóciami

- × "Nemal by si byť kvôli tomu taký rozrušený."

- × "Nie je potrebné byť naštvaný; nie je to až tak vážne."
- × "Preháňaš to."

☒ spochybňovanie dôveryhodnosti alebo pravdivosti

- × "Tento príbeh neznie uveriteľne; si si istý, že hovoríš pravdu?"
- × "Nemôže to byť také zlé, ako to opisuješ."
- × "Určite si to zle pamätáš."

☒ obviňovanie za ich situáciu

- × "Dostal si sa do toho sám; je na tebe, aby si sa z toho teraz dostal."
- × "Keby si ma počúval skôr, nič také by sa nestalo."
- × "Vždy robíš takéto chyby."

☒ porovnávanie s inými

- × "Iní sa majú horšie a nest'ažujú si."
- × "Pozri na xxx, prešla si tým istým a teraz je v poriadku."
- × "Mal by si byť viac ako xxx; on by takú chybu neurobil."

☒ dávanie nechcených a príkrych rád

- × "Nabudúce sa jednoducho bráň."
- × "Prestaň byť obeťou a postav sa za seba."

"Proste na to zabudni a pokračuj ďalej vo svojom živote."

Príloha 4: Súvisiace postupy v zmysle trestného práva

Postupy v zmysle trestného práva informatívne spracúvajú jednotlivé opatrenia, ktoré je zo strany Miestneho centra / Národnej kancelárie prijať v prípade, že ohrozenie je akútne, resp. ide o trestný čin, podozrenie z trestného činu a to ako na strane obete (ak je ktorákoľvek osoba zapojená do programu DofE obeťou), ale i páchatel'a (ak sa v rámci realizácie programu ktokoľvek dozvie o spáchaní trestného činu). Vychádzame pritom zo znenia zákona, ktorá aj neoznámenie trestného činu považuje za trestné.

V uvedených prípadoch sa využije najmä inštitút Neodkladného hlásenia orgánu Policajného zboru (v prípade posúdenia akútneho ohrozenia), alebo Podanie trestného oznámenia (v prípade nižšej akútности – nedeje sa to v tejto chvíli, ohrozenie nie je bezprostredné). Informatívne uvádzame i možnosť Podania podnetu na vykonanie operatívnej previerky, ktorá je v týchto prípadoch najmenej používanou možnosťou.

I. Neodkladné hlásenie orgánu Policajného zboru (PZ)(v prípade posúdenia akútности ohrozenia)

V prípade situácie akútneho ohrozenia života, zdravia, inej aktuálne páchanej trestnej činnosti, násilia, napadnutia, útoku alebo nezvestnosti je nutné podať neodkladné hlásenie orgánu PZ prostredníctvom telefónneho čísla 158, alebo na najbližšom obvodnom oddelení PZ (v prípade nezvestnosti potrebné doplniť po telefonáte ohlásenie do zápisnice na oddelení PZ).

V týchto prípadoch orgán PZ vykoná neodkladné opatrenia pre zamedzenie páchania trestnej činnosti prostredníctvom okamžitej operatívnej činnosti a následne sa postupuje v zmysle postupov trestného práva (popísaných nižšie).

Pri nahlásení orgánu PZ je nahlasovateľ povinný identifikovať sa svojim menom, priezviskom, príp. údajmi, ktoré si orgán PZ vyžiada. V týchto prípadoch je nutné podať podnet ako fyzická osoba – nie je možné ho podať za inštitúciu.

II. Podanie trestného oznámenia (v prípade nižšej akútности)

V tomto prípade má zodpovedná osoba pozíciu **oznamovateľa (resp. svedka) trestného činu** v zmysle § 196 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, kedy podozrenie zo spáchania trestného činu oznamuje buď prokurátorovi alebo policajtovi, ktorí v prípade, ak po prijatí trestného oznámenia zistia, že je potrebné ho doplniť, môžu vykonať výsluch oznamovateľa, prípadne vyžiadať písomné podklady od oznamovateľa alebo od inej osoby.

Vhodná forma v prípade nejasného popisu dieťaťom je aj **trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a** – popis udalostí dieťaťom býva nekonzistentný v dôsledku traumy, nemusí páchatel'a označiť vždy správne, nemusí ho poznať alebo môže hovoriť o zástupnej osobe, zároveň poskytuje ochranu pred žalobou za krivé obvinenie.

Trestné oznámenie možno podať orgánom činným v trestnom konaní, ktorými sú policajt a prokurátor, a to písomne, ústne do zápisnice, telegraficky, telefaxom, elektronickými prostriedkami. Taktiež na ktoromkoľvek súde ústne do zápisnice, zápisnicu

súd zašle príslušnému prokurátorovi. Podanie urobené telegraficky, telefaxom alebo elektronickými prostriedkami bez zaručeného elektronického podpisu je nutné potvrdiť či už písomne alebo ústne do 3 pracovných dní. V opačnom prípade hrozí, že sa ním orgány činné v trestnom konaní nebudú zaoberať. Ak policajt alebo prokurátor potrebuje doplniť trestné oznámenie, môže tak urobiť výsluchom oznamovateľa alebo poškodeného alebo si vyžiada písomné podklady. Po prijatí trestného oznámenia musí orgán činný v trestnom konaní rozhodnúť o ďalšom postupe do 30 dní. Pokiaľ zo všetkých skutočností vyplýva, že došlo k spáchaniu trestného činu, policajt začne trestné stíhanie. O tomto je povinný upovedomiť oznamovateľa, poškodeného a zároveň doručiť do 48 hodín uznesenie o začatí trestného stíhania prokurátorovi.

V prípade začatia trestného stíhania na podklade trestného oznámenia je ochrana oznamovateľa naďalej garantovaná prostredníctvom ustanovení § 136 Trestného poriadku, ktoré umožňujú takémuto oznamovateľovi (po začatí trestného stíhania vypočúvanému ako svedkovi) napr. utajenie miesta bydliska, neuvedenie údajov o jeho osobe v zápisnici o výsluchu, resp. vykonanie ďalších opatrení umožňujúc utajenie jeho totožnosti (napr. výsluch s využitím technických zariadení určených na prenos zvuku, a obrazu).

III. Podanie podnetu na vykonanie operatívnej previerky

Jednou z možností je, že poznatky o možnom spáchaní trestného činu súvisiaceho s násilím na dieťati budú na polícii vedené v tzv. operatívnom režime, pričom sa budú využívať všetky inštitúty uvedené v zákone č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore, smerujúce k odhaleniu takéhoto trestného činu a zisteniu jeho páchatel'a; takýto postup je však vecou účinnej koordinácie medzi prokuratúrou, políciou, ÚPSVaR, prípadne ďalšími subjektmi, ktorej pravidlá je potrebné nastaviť individuálne berúc do úvahy špecifiká konkrétneho okresu.

Operatívno – pátracia činnosť polície (ďalej len „OPČ“) je definovaná v ustanovení § 38 a následne v ďalších častiach zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore.

OPČ je „pátracia“ a „vyhľadávacia“ činnosť vykonávaná osobitnými zložkami polície - v prípade týkajúceho sa hlásenia pred začatím trestného stíhania v konkrétnej veci, zameraná na odhaľovanie trestnej činnosti. OPČ sa vykonáva v utajenom režime.

Takúto činnosť vykonáva polícia spravidla na základe písomného podnetu označeného napríklad ako „podnet na vykonanie operatívnej previerky“, adresovanému príslušnému odboru kriminálnej polície v danom okrese, nie je však vylúčené ani spísanie záznamu na základe takéhoto podnetu podaného osobne.

OPČ sa vykonáva v prípadoch, keď z obsahu podnetu, resp. z príloh k nemu pripojených, nie je možné vec kvalifikovať ako trestný čin, a to z dôvodu, že konanie sa javí napr. ako priestupkové, alebo iné protiprávne, ale napríklad aj z dôvodu, že dotknutý skutok je opísaný nejasne, všeobecne, neumožňujúco náležite identifikovať skutok ako trestný čin.

Po podaní podnetu / oznámenia na políciu je na posúdení spravidla príslušného riaditeľa odboru kriminálnej polície, či takto podaný podnet posúdi ako trestné oznámenie, alebo podnet na vykonanie operatívno – pátracej činnosti polície (resp. operatívnej previerky, ďalej „OPČ“).

Doba vykonávania OPČ nie je zákonom limitovaná; v podstate sa OPČ skončí vtedy, ak sa skutok podarí identifikovať ako možný trestný čin (začatím trestného stíhania), alebo ak je skutok síce identifikovaný, ale nemá znaky trestného činu (odmietnutie, alebo

odovzdanie veci podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku) alebo ak sa skutok preukáže ako irelevantný (jednoduchým záznamom). Preto je vhodné, aby Žiadosť o utajenie totožnosti oznamovateľa bola súčasťou aj podnetu / oznámenia, nakoľko, ak sa ak sa skutok identifikuje ako možný trestný čin, začína proces trestného stíhania.

Akonáhle je v dôsledku trestnej činnosti bezprostredne ohrozený Život a zdravie, alebo iné závažné práva dieťaťa chránené Trestným zákonom, je výkon OPČ pred začatím trestného stíhania v podstate vylúčený a nastupujú automaticky inštitúty Trestného zákona a Trestného poriadku.

Príloha 5: Súvisiace postupy Oddelení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately Úradu práce sociálnych vecí a rodiny (OSPODaSK) (ÚPSVaR) v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z.

Podnet na prešetrenie rodinného / výchovného prostredia, výchovných postupov, podozrenie zo zanedbávania výchovy, týrania, zneužívania a zanedbávania dieťaťa rodičom, opatrovateľom, alebo inou osobou s vedomím rodičov sa podáva na OSPOD ÚPSVaR prostredníctvom Miestneho centra, ktoré v zmysle štandardných postupov má podozrenie z uvedených skutočností. Vo výnimočných prípadoch, kedy sa o tomto čine dozvie zamestnanec Národnej kancelárie môže byť tento podnet podaný aj zo strany zamestnanca Národnej kancelárie. Základným kritériom pre podanie podnetu na OSPODaSK ÚPSVaR je vek dieťaťa (18 rokov).

Pred podaním podnetu je potrebné, aby zodpovedný zamestnanec Miestneho centra / Národnej kancelárie (podľa toho, z ktorej úrovne sa podnet podáva) poznal identifikačné údaje dieťaťa, v ideálnom prípade aj rodiča (pri možnosti, že dieťa má iné priezvisko,...) – v rozsahu meno, priezvisko, adresa, ak je možné aj iný, napr. telefonický, kontakt.

V prípade podania podnetu zodpovedný pracovník Miestneho centra / Národnej kancelárie postupuje podľa bodu I. Spôsob podania podnetu na OSPODaSK. Informatívne sú uvedené následné postupy (II. a III.) pretože dieťaťu je vhodné objasniť to, čo môže po podaní podnetu očakávať.

I. Spôsob podania podnetu na OSPODaSK

Podnet na prešetrenie rodinného / výchovného prostredie sa podáva na ÚPSVaR (podľa miesta bydliska dieťaťa):

1. osobne OSPODaSK príslušného ÚPSVaR podľa miesta bydliska dieťaťa;
2. písomne – listom, príp. elektronickou poštou (bežným e-mailom, alebo prostredníctvom elektronickej schránky na webe slovensko.sk) na OSPODaSK príslušného ÚPSVaR podľa miesta bydliska dieťaťa – e-mailové kontakty ako i priame presmerovanie na e-mail je možné nájsť na verejne prístupnej stránke: <https://detstvobeznasilia.gov.sk/kontakty-pomoci>;
3. telefonicky – na OSPODaSK príslušného ÚPSVaR podľa miesta bydliska dieťaťa, alebo na bezplatnom nonstop čísle Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR) – 0800 191 222. Na uvedenej linke je potrebné nahráť odkaz v rozsahu najviac 2 minúty a uviesť, akým správaním a kto má dieťaťu ubližovať, rovnako potrebné identifikačné údaje pre potreby prešetrenia. V prípade uvedenia vlastného mena, zastupujúcej inštitúcie a kontaktu získa nahlasovateľ spätné informácie ako OSPODaSK ÚPSVaR podnet prešetril.

V zmysle internej evidencie podnetov zo strany Miestneho centra a potrebného reportu Národnej kancelárii je nutné podať podnet preukázateľne – najlepšie písomnou, e-mailovou formou.

II. Postupy OSPODaSK v prípade prijatia podnetu:

Orgán SPODaSK je povinný prijať a zhodnotiť každý podnet (od dieťaťa, fyzickej osoby, právnickej osoby, interného zdroja) týkajúci sa dieťaťa. Po doručení podnetu o porušovaní práv dieťaťa ho preverí a na základe zistených skutočností prijíma a vykonáva opatrenia SPODaSK.

Orgán SPODaSK je povinný preveriť i opakovane oznámené skutočnosti vo veci maloletého dieťaťa.

V zmysle § 26 zákona č. 305/2005 Z. z. vykonáva orgán SPODaSK opatrenia SPODaSK tak, aby ochrana života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa bola sústavne zabezpečovaná.

V prípade ak sa dieťa ocitne bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie, priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin tak vážne ohrozený, že je potrebná okamžitá intervencia a dieťa nemôže ostať v doterajšom prostredí, orgán SPODaSK postupuje v zmysle § 27 zákona č. 305/2005 Z. z. a zabezpečí uspokojenie základných potrieb dieťaťa a jeho prijatie do zariadenia.

V prípade ak riešenie situácie nevyžaduje postup podľa § 27 zákona č. 305/2005 Z. z., a je potrebné overenie ohrozenia dieťaťa alebo vykonávanie opatrení na riešenie krízovej situácie dieťaťa, môže orgán SPODaSK odporučiť vykonávanie opatrení pobytovou formou pre dieťa v centre pre deti a rodiny na základe dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.

III. Názor dieťaťa pri riešení výkonu opatrovníctva a poručníctva

§ 20 ods. 2 ..... posudzuje možnosti osobnej starostlivosti o dieťa obidvomi rodičmi s prihliadnutím na záujmy dieťaťa, na zaistenie potrieb dieťaťa a na názor dieťaťa.

V § 21 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. sa uvádza: Ak sa zisťuje **názor dieťaťa** podľa osobitného predpisu (§ 38 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok*), musí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytnúť dieťaťu potrebnú pomoc na uľahčenie priebehu zisťovania jeho názoru na vec, a to v prostredí vhodnom alebo utvorenom na tento účel. **Dieťa nemusí právo na vyjadrenie názoru využiť**. Na zisťovanie názoru dieťaťa podľa osobitného predpisu* nie je potrebný súhlas rodiča alebo inej osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, a názor možno zisťovať aj bez prítomnosti týchto osôb. O tom, že sa bude zisťovať názor dieťaťa, musí byť rodič alebo iná osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, informovaný.